

SESLERİN UÇURUMU

Doğduğum yeri çok severdim. İnsanları, çıkar ilişkilerinden uzak gelir, sınımsız bir yakınlık barındırırlardı. Bir de o yemekleri... Yöre mutfağı damak tadına çok uygundu. Zaten herkes tarafından bilinen bir ünü vardı bu yemek kültürünün ve mutfağın ama; bizzat o lezzetleri tatmak bir ayrıcalık gibiydi. Fazla yeşil alan bulunmasa da çevrenin içten içe hissedilen bir cazibesi vardı. Deniz kıyısı değildi. Havuz gibi bir sosyal tesise de çok sonra kavuşmuştu. Halkın en önemli ve en ayırt edici özelliği geleneklerine ve inançlarına bağlı bir yaşam sürmesiydi. Maddi bakımdan elindekiyle yetinenler ve elindeki kendine yetip artanlar olarak sınıflandırabilirdik. Bu iki tabaka, yaptıkları iş ve yaşayış biçimleri bakımından uçurum boyutlarında bir farka sahipti. Eğitim konusundaysa fazla ilerlemeden bahsedilemezdi. Yürekli ilkokul öğretmenleri elbette vardı ama çağdaşlarına bakarak şu sonuca varılıyordu: Sokak oyunlarıyla büyüyen bir nesil yetişiyordu. Biraz kavgacı, biraz da hırçın...

İşte ben de bu neslin bir üyesi olarak hayata gözlerimi açmıştım. Orali olmadığım için pek fazla aralarına girmezdim. Özellikle de sokak oyunlarına katılmazdım. Bunda utangaçlığımın etkisi de vardı. İlkokulun başında onlar gibi bir yöre ağzı kullanamıyor, daha küçücükken başladıkları sokak kavgalarına girme cesaretini gösteremiyordum. Tüm bu etkenler, beni dışlanmışlığa sürüklüyordu. Yöredeki yaşlılarım, öğretmen çocuğu olmam sebebiyle yere düşmeyeceğimi, topa kafa vuramayacağımı ya da mahallede toza bulanamayacağımı sanıyorlardı. Böyle olunca da evin içinde ayrı bir dünya kurmaya çabılıyor, daha çok babamla vakit geçiriyordum. Babamla geçirdiğim vakitler, futbol alışkanlığımın oluşmasına sebep olmuştu. Maçları izlemek için çiftlikteki lokale ya da öğretmenevine gittiğimiz zamanlar bayramım olurdu. Babamın halı saha maçları da ayrı bir yerdedi benim için. O maçlara gidebilmek için her şeyi feda etmeye hazırdım. Havaların fazla soğuk olmadığı akşamlar, kurulan büyük ekranlarda maç izlerdik. Soğuk kış günlerindeyse genellikle maçın kapalı alanda izlendiği öğretmenevine giderdik. Kendimizi yerlere atışımız dün gibi aklımda.

Çiftlikteki lokale maç izlemek için gittiğimizi söylemişim. Çiftliğin önemi de çok büyüktü benim için. Tozun, toprağın içinde bir hayat belirtisi gibiydi çiftlik. Ceylanlar, deve kuşları... Hayvanat bahçesini andırırdı. Merkezdeki yıpranmış parkların yanında çiftliğin parkları mükemmeldi. Burada genellikle atama veya göç yoluyla ilçeye gelmiş olan memurlar ya da işçiler otururdu. Evlerine, lojman diyorlardı(ne demek olduğunu bilmiyordum o zaman).

Lojmanların içi küçük boyutta olduğundan bahçeleri daha güzel ve kullanışlıydı. Bisiklet sürmek ya da futbol oynamak için yapılmışlardı sanki.

Bizim ev, merkezdeydi. Okula gayet yakın konumdaydı. Yürüyerek iki dakikamı alıyordu her sabah. Evimizin mutfağı genişçeydi. Oturma odası, en fazla kullanılan yer olurdu. Kaç senelik televizyonu, temizlikçi teyzenin kızıyla kırmıştık. Yatak odasının darlığından hoşlanmazdım. Salonda ise depo gibi kullandığımız için soğuk olma sıkıntısı vardı. Fakat en güzeli, en değerlisi koridordu. O hafta sonu hangi takımların maçı varsa kafamda tasarlar ve tek başıma uzun koridorda oynardım. Hayal kurup salonun kapısını bir kale, mutfağın kapısını da diğer kale olarak belirlerdim. Top olarak en uygunu, yumuşak plastik bir toptu. Genelde bakkaldan alırdım. O patlarsa(ömrü gayet kısaydı) sokaktan oynanabilir bir top getirirdim. O da kazaya kurban giderse yuvarlak sayılabilecek pembe yastıkları tekmelerdim. Bir yandan da anlatıcı görevini üstlenerek tabii...

İlçe halkı, teknolojiyle tanışma konusunda biraz geç kalmıştı. Yaşanan bu gecikme, ilçeye atanarak gelen gurbetçi memur takımının da yardımıyla biraz olsun geride bırakılmıştı. Uyum yavaş da olsa sağlanmış, halk, teknolojiyle yüz göz olma sürecini tamamlamıştı.

İklimsel özelliklerin etkisi de fazlaydı elbette bu yaşayış biçiminde. Yaz ayları(genellikle orada olmazdık), çok kurak geçerdi. Kış denildiğinde de akla arada bir yağın yağmur gelirdi. Kar, söz konusu bile değildi. On yıl boyunca yaşadığım bu yerde, sadece bir kez kar yağışına tanık olmuşum.

Bir akşam, en ünlü ve en çok sevdiğim takımlardan birinin maçını izliyordum. Gün o kadar güzel ilerliyordu ki! Çocukça koltuklarda geziniyor, arada bir pembe yastıkla oynuyordum. Oyun esnasında sessizce geziniyor, anneme ses gitmesini istemiyordum(akşam oyunlarına kızardı). Babam evde yoktu. Annem ve iki kardeşim, diğer odalardan birinde olmalıydı. Birden işitilen korkutucu 'tak tak' sesi ortalığı karıştırmıştı. Malum, bu sese çokça yorum yapılabilirdi: Düğünde havai fişek, silah atma(yöreye özgü olması, bu ihtimali kuvvetlendiriyordu) ya da birkaç tane kendini bilmez gece eğlencesi... Akıllara gelmesi dahi istenmeyen bir olasılık unutulmuştu: Savaş!

Nereden çıktığını anlayamadığım bir durumdu bu. Çocuk aklımla bu korkutucu seslerin sebebini hiç merak etmemiştim fakat bu 'savaş' denilen olay, meraklı ile meraksızı ayırt etmiyordu. Annem, ne olduğunu anlayamamış bir yüz ifadesiyle çalan telefona doğru gitmişti. İkiz kardeşlerim(üç), korkmuş olmalıydılar. Arayanın babam olduğunu duydum. Annem, aynı

telaşı ve biraz da hâkimiyet edasıyla salona girdi ve rahatça izlediğim maçın başından ayrılıp derhal yatak odasına gelmem gerektiğini, babam eve geldiğinde beni böyle görürse kızacağını söyledi. İlk başta direttim fakat nafileydi. Mecburen televizyonu kapatıp kardeşlerimin yanına gittim. Savaş, ilçe halkına yönelik değildi ancak sınıra(savaşın olduğu yere) çok yakın olduğu düşünülünce, büyük bir güvenlik tehlikesi olduğu ortaya çıkıyordu. Bizim evimiz açınsındansa salon çok tehlikeliydi. Tam karşısı sınırdı ve herhangi bir mermi ya da adına ne diyorlarsa işte önce salonu etkilerdi. Yatak odası, salona nazaran daha güvenli bir konumdaydı. Eğitime ara verildiği ilanı, çok gecikmeden duyuldu. Evet, o Cuma günü, hayatımın değiştiği anları yaşatmıştı. Gece on iki sularında başlayıp bir-iki gün boyunca hiç susmayan silah ve bomba sesleri, işin ciddiyetini anlamamı sağlamıştı. Sokağa rahatça çıkılamıyordu. Her an bir merminin hedefi olabiliydiniz. Çiftliğe gitmek, büyük bir zorluk hâline gelmişti. Sosyal anlamdaki çoğu şey, mahvolmuştu. En çok da koridor maçlarının bitişine yanıyordum. Evde herkes aynı odada yatmak mecburiyetindeydi. Bu durum, geceleri az da olsa güvenlik hissimin artmasını sağlıyordu. Kardeşlerim için de kesinlikle böyle söylenebilirdi. Halı saha maçları da yoktu artık. Doğduğum yer, bir sınır bölgesi olmanın dezavantajını fazlasıyla yaşıyordu. Öğretmenevinin olduğu yerden savaş görülebilirdi. Önü apaçıktı. Fakat oraya gitmek imkânsızlaşmıştı. Öğretmenevi çalışanları bile arka odalara kaçmak zorunda kalıyorlardı. Sokaklarda pek fazla rastlanmayan kadınlar, artık büsbütün evlerinden çıkmaz olmuşlardı. Bölgenin çocukları için büyük önem arz eden sokak oyunlarının önüne engeller konmuştu. Sokağa düşebilecek bir bomba korkusuyla maç yapmak, en cesurlarını bile ürkütüyordu. Pazartesi sabahı saat iki civarlarında geliş nedenini anlayamadığım bir uçak gönderildi. Sonradan amacının, halkın güvenliğini tehdit eden herhangi bir durumla ilgili keşif yapmak olduğunu öğrenmiştim. Böyle bir tehlike fark etmiş olacak ki üç-dört kez geliş yapıp her defasında tehdit unsurlarının üstüne bombalar bırakmıştı. Okula gitmediğimiz o ilk hafta, halk, yeni bir düzene girmeye çabalıyordu. Eğitim arada bir yapılıyor, sonra yeni bir sıkıntı baş gösterince tekrar hoparlörler zorunlu tatil duyurusunu yapıyordu. Bu duyurular, herhangi bir kar tatilini ya da eğlencelik araları haber verseydi elbette çok sevinirdik ama bu 'kim vurduya gitmeme önlemiydi'.

Aslında ilçede bu tip olaylar, daha önceden de yaşanmıyor değildi. Bir gün, babamla geziyorduk. Rahat biçimde yürüyorduk. Daha küçüktüm tabii. Ondan bundan bihaberdim. Babam elimden tutmuş, biraz olsun bana(bir çocuğa) uyum sağlamaya çalışarak birkaç komik laf ediyordu. Güllüşüyorduk. Birden karşı kaldırımdan gelen seslerle irkildik. Hep böyle güzel anlarda olmak zorundaymışçasına silah sesleri duyuldu. Bu silahlar, neden vardı? Neden

bizleri korkutarak güzel zamanlarımızı bölüyorlardı? Neyse, kendimizi bir yerlere attık. Attık atmasına da, çocukların hiçbir olayı kolayca hafızalarından atamadıklarını düşününce durum önem kazanıyordu. En masumane düşünceyle bile şöyle bir soru sorardı çocuk: ‘Niye mutlu mesut yürürken bir yerlere kaçtık?’...

Ara sıra devam eden çatışmalar, tetikte olma zorunluluğunu doğuruyordu. Geceleri, günün diğer saatlerine kıyasla daha az ses duyuluyor olsa da insanlar tedirgindi. Üstelik savaşın bir gece vakti başlamış olması da akılları işgal eden bir konuydu. Evde, mecbur kalınmadıkça sınıra bâkan odalara gitmiyorduk. Arada bir haberlere çıkıyordu savaş. Bunun güzel bir durum olduğunu sanmakla hata ettiğimi sonradan anlayacaktım. Alışveriş yaptığımız market, eve çok yakın olduğundan savaştan önce genellikle ben gönderilirdim. Gitmek istemediğimde kızılırdı. Savaşın güvensizliğindeyse ekmek alma gibi işler anneme veya babama düşüyordu. Öğretmenevinin yaşadığı büyük sıkıntılar, bölgeye tayin olan çiçeği burnunda öğretmenlerin canını sıkıyordu. Bu genç öğretmenler, savaş mağduru öğretmenevinden kaçıp evleri biraz daha merkezde kalan meslektaşlarına ya da yardımsever halka sığıyorlardı.

Bir düşünün, okula gidiyorsunuz. Eğitim almaya... Daha ilk eğitiminiz: Anaokulu... Oyuncaklar, arkadaşlar, büyük sınıfların imrenerek baktığı terlikle gezilebilen halılı sınıflar...‘Herkes anaokulunda kalmak ister.’ algısı yerle bir oluyordu. Savaşa tanıklık etmiş küçücük çocuklar, anaokuluna özlemle dönüp bakamayacaktı. Çünkü onlar, teneffüste oyun oynarken bomba sesleriyle sınıflara kaçan çocuklardı. Evet, onlar, annemin öğrencileriydi. Zaten çoğunluk korkuyor, okula annemin sınıfından yaklaşık beş kişi geliyordu. O kadarcık çocuğu bile korkutabilen şu sesleri kim severdi ki? Bu sesler neden vardı? Bu sesleri çıkartan o korkutucu şeylerin bizzat bizler tarafından yapıldığını ve kullanıldığını o zamana kadar hiç düşünmemiştim. Bunu öğrenince ve ne kadar gereksiz olduğunu anlamaya başlayınca kendimden utanmıştım.

Bölgede çocukluk, bataklığı andıran bir hâl almıştı. Başka yerlerde gülüp eğlenen yaşitlarımız olduğunu bilmek dahi inanılmaz bir etki gösterirdi daha hayata yeni girişen bizlerde. Bu ortamda doğan bebekler, ‘hastaneye bomba düşebilir!’ tehlikesine maruz kalarak doğmak zorundaydı.

Bölgedeki kitap okuma oranının düşüklüğü apaçık ortadaydı. Hatta okuma-yazma istatistikleri bile bulunduğumuz dönemin şartlarına göre az sayıda kalıyordu. Arkadaşımdan bazılarının ana-babası okuma-yazma bilmiyordu. Dedeleri ve ninelerini

açıklamaya dahi gerek yoktu. Böyle bir vaziyette yaşanan bu yerdeki okulların kütüphaneleri, aynı zamanda toplantı odası olarak kullanılıyordu. Hâl, bu kadar vahimken, bir de bu savaş belası yüzünden kütüphaneye mermi isabet etmişti. Kültür yuvasını savaş alanına çevirenler, insanı kendinden soğutan savaş seslerine devam ediyordu. Diğer okullardaki bir öğrenci ile bir öğretmen yaralanmıştı. Babam, odasında bir idareciyle otururken ayağının yanına düşen keleş mermisi, bir ya da iki metre yana doğru gelmiş olsaydı, ailemde de bir savaş kurbanı olacak ve bu olayı her hatırladığımda ağlayacaktım.

Savaş, sürekli sayılabilecek biçimde olan bir olasılıklar silsilesiydi. Bu silsile, içine beni de dâhil edince olay garipleşiyordu. Tuttuğum takımı övüp o haftaki performansından dolayı arkadaşlarıma hava atacakken, kendimi odaya saklanmış, bir köşeye sinmiş, korkuyla duyulan o nefret ettiğim sesleri dinlerken buluyordum. Yaşlılarım da aynı durumu yaşamak zorundaydı. On yılımı geçirdiğim, gözlerimi bombaları ve silahları bulanların dünyasına açtığım o yer, artık kaçma hevesiyle dolu olunan bir toprak yığınıydı benim için. Anne-babamın memleketine doğru(güvenli yerler olduklarını biliyordum) koşma arzusu yüreğimi kaplamıştı. Ama yemeklerini kaybetme korkusu, biraz engelliyordu bütünüyle çocuksu ruhumu. Yöre mutfağına kendimi o kadar çok kaptırmıştım ki sanki başka yerlerde güzel yemekler yokmuş gibi bir sanı içindeydim. Bu ruhtan ayrılmaktan da çekiniyordum bir yandan. Belki de beni ben yapan burasıydı. Tabii bütün bunları kelimelere dökebilecek kabiliyete ulaşmama daha çok vardı.

Evimizin duvarlarına(özellikle üst kata) mermilerin isabet ettiğini ve bazı izler oluşturduğunu görmek, bizi daha da endişeli bir duruma sokuyordu. Annem ve babam, kardeşlerim için; bense sadece kardeşlerim için endişeleniyordum. Kısacası, onların henüz küçücük olmaları, gitme zorunluluğuna yol açıyordu. Dediğim gibi, tek sebep bu olmasa da en güçlü etkendi. O sıralarda il merkezindeki bir arkadaşta kalmayı kararlaştırdık. Bu kararı sadece biz vermemiştik. Çoğunluk, savaşın en acımasız günlerinde ilçeden kaçmıştı. İl merkezine gidişimizin ilk günlerinde biraz utanmıştım. En çok da annemle babamın, 'Biz daha önce buraya taşınmamakla hata ettik.' sözleri beni üzen olmuştu. Sonraki günlerde babamın arkadaşı olan ağabeyin bizi götürdüğü halı saha maçları, kötü hislerden azıcık uzaklaşmamı sağlamıştı. Savaşın şiddetinin biraz azaldığını duyunca ilçeye döndük. Aslında savaşın şiddetinin azalması, bahanemiz olmuştu. Annem, her akşam bu insanlara yük olduğumuzu söylüyordu. Böyle olunca orada daha fazla kalamadık. Zaten okulların yeniden açılacağını öğrenince geri dönmeye mecbur kalmış olduk. Döndüğümüzde nefret edilen seslerin azalmış olması, biraz olsun sevince yol açtı. Fakat okullar kapandığında ve yaz

tatiline girildiğinde, burada yaşadıklarımızın etkisinin geçmediği anlaşılmıştı. Gidecek miydik? Yani burayı tamamen geride bırakacak mıydık? Daha mantıklı olan soru şuydu: Gitmeli miydik? Bu soruya verilecek cevap belliydi, kesinlikle gitmeliydik. Memlekete, güvenli bir yere tayin istemeliydik. Böylece akrabalarımızdan uzak yaşamaktan da kurtulacaktık. Ama ya burası... Annem ile babam, burada tanışmışlardı. Evlenmeye burada karar vermişlerdi. Burası ilk görev yerleriydi. Başta hiç kimse, onların burada on üç yıl öğretmenlik yapacağını kestirememişti. Kendileri de dâhil. Fakat şansları yaver gitmemiş, bir türlü memlekete dönememişlerdi. Birkaç yıl geçince ben doğmuştum. Artık aile olma süreci tamamlanmıştı. Kardeşlerimin ilk üç yılının da burada geçmesi, bu ilçenin hayatımızın dönüm noktası hâline gelmesini sağlamıştı ancak savaşın yaşattıkları ve aklımızdan hiç çıkmayan o korkutucu seslerin bıraktıkları, buradan ayrılmamız gerektiği kanısını güçlendiren etkenlerdi. O yılın sonunda istediğimiz tayin, annem ve babamın on üç yılını, benim on yılını, kardeşleriminse üç yılını geçirdiği yerin bizim için bitişi demek oluyordu. Yalnızca yerinde tadıldığında güzel gelen o yemekler, geride kalıyordu. Ama bizim ayrılırken aklımızdan geçen düşünceler, savaşın geride kalmasıydı. Bu, bizi sevindiriyordu. Orada bir sürü anı bırakmış, bir sürü arkadaş edinmiştik. Annem ve babam, meslek hayatlarının yarısını orada geçirmişti. İlk mezun ettikleri öğrenciler, orada karşılına çıkmış, şimdi birer meslek sahibi olmuşlardı. İlk kez orada ev aramışlardı. Bunlar, söylemesi kolay olan hayat basamaklarıydı. Hepsini orada yaşamışlardı ve ne olduğu belirsiz birkaç tane tehdit niteliğindeki ses yüzünden oradan ayrılışları, bir kaçışa dönüşmüştü. Eşyaları toparlayıp yük kamyonuna taşırken bile tedirgindik.

Memlekete dönmemizin en güzel yanlarından biri, yaşadıklarımızı herkese anlatmak olmuştu. Yaşadıklarımız, elbette güzel değildi ancak anlatmak ve karşıdakinin şaşkınlığını görmek ister istemez bir kahramanlık duygusuna yol açıyordu. Evet, bunları yaşayan bendim. Bencilce gözükebilirdi ama insan, kendini bir şekilde teselli etmeliydi. Anlattığım kişiler, sıkıntısız bir durumda otururken, ben, savaşa yüz metre yakınlıktaki bir yerde uyumuştum. Sadece bu durum bile bir teselli demekti. Çocukluğum, böyle bir maceraya sahne olmuştu ve bu macera, hayatım boyunca beni etkileyecekti.

Yeni yaşantımızın ilk yılı (gerçekten de hayat çok değişmişti), uyum süreciyle geçti. Gecelerin sessiz geçmesine alışmak, zannedildiği kadar kolay bir durum değildi. Okulda İstanbul ağzı kullanan çocuklarla iletişim kurmak, öyle hemen gerçekleşiverecek bir kolaylık olmamıştı. Onlar, her gün kavga etmiyorlardı. Ben de etmiyordum aslında ama görmeye alışmıştım. Buranın yemekleri güzel değildi. Arkadaş ortamı, beni kurtaran olmuştu. Eğer

arkadaş ortamına uyum sağlamasaydım galiba geri dönmek için eziyet edebilirdim. Ayrıca babamın bana aldığı elektronik cihaz, benim yaşımdaki her yeni nesil üyesinin sahip olmak istediği bir hediyeydi. Buradaki ocukların böyle cihazlara çok daha erken yaşta kavuştuğunu anlamıştım. Doğduğum yerdeyse bu yaşta bir elektronik cihaz alınması, ayrıcalık ya da ahlaksızlık gibi dururdu. Böyle bir uçurumun farkını bizzat yaşayarak anlamıştım. O uçurum, geride bıraktıklarım ile önüme sıralayacaklarım arasındaki boşluğun temelini, bir yandan da temelsizliğini gösteriyordu...

ADI SOYADI :Efe ACAR

OKUL NUMARASI : 325

E POSTA ADRESİ : durnaefe4845@gmail.com

OKUL ADRESİ :Emir Beyazıt Mah.Emek Cad.No 11 Menteře/MUęLA

Muęla Anadolu Lisesi